

Príloha č. 1

Zoznam otázok

Úvodné otázky:

„Pre akú organizáciu pracujete?“

„Ako dlho už pre túto organizáciu pracujete?“

„Na akej pracovnej pozícii?“

„Ako dlho už pracujete v oblasti podpory vzdelávania sociálne znevýhodnených rómskych žiakov?“

- 1) „Aké formy vzdelávania poskytujú neziskové organizácie sociálne znevýhodneným rómskym žiakom?“
 - a. „Aká je Vaša cieľová skupina?“
 - b. „Aké služby poskytujete Vaším klientom?“
 - c. „Na aké oblasti vzdelávania sa primárne zameriavate?“
 - d. „Akú službu najčastejšie využívajú Vaši klienti?“
 - e. „Aké problémy klientov najčastejšie riešite?“
 - f. „S kým všetkým spolupracujete na zákazke klienta?“
 - g. „Čo je potrebné k naplneniu zákazky klienta?“

- 2) „Aký je prínos neziskových organizácií vo vzdelávaní sociálne znevýhodnených rómskych žiakov?“
 - a. „Čo Vaším klientom chýba vo formálnom vzdelávaní?“
 - b. „Prečo Vás Vaši klienti vyhľadávajú?“
 - c. „Do akých všetkých oblastí života klienta zasahujete?“
 - d. „Ako ovplyvňujete vzdelávaciu dráhu klienta?“
 - e. „Kde vidíte hlavný prínos Vašej spolupráce s klientmi?“

- 3) „Ako prebieha spolupráca medzi neziskovými organizáciami a školami v oblasti podpory sociálne znevýhodnených rómskych žiakov?“

- a. „Ako hodnotíte spoluprácu so školami v oblasti podpory sociálne znevýhodnených rómskych žiakov?“
- b. „Aké formy komunikácie so školami využívate?“
- c. „S ktorými pracovníkmi na školách spolupracujete?“
- d. „Čo by išlo v oblasti spolupráce so školami zlepšiť?“

Príloha č. 2

Príklad prepisu rozhovoru

Respondent G

IQ Roma servis, Vedoucí pracovník programu Gendalos

Jak dlouho pro organizaci pracujete?

Aktuálně 2.5 roku.

Celkově v oblasti jak dlouho?

V této oblasti 2.5 roku. Ve vzdělávání přes 15 let.

Na jaké pracovní pozici?

IQ Roma Servis, vedoucí vzdělávacího programu Gendalos.

Jaká je vaše cílová skupina (programu)?

Žáci ze sociálně a ekonomicky znevýhodněných rodin, zejména ale ne jenom romští žáci.

Máte to věkově ohraničení?

Vzhledem k tomu, že spadáme pod nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, tak je to ohraničeno. Jsou to děti a mládež do 26 let. Náš program specificky se koncentruje především na středoškoláky. Což je od 14-15 po věk, kdy opouští studium, tedy až 26 let.

Jaké služby poskytujete vašim klientům?

Zejména to je poradenská činnost. My jsme nízkoprahové zařízení, takže v rámci sociální práce poskytujeme služby, které jsou standardně poskytovány v rámci NZDM. Poskytujeme další aktivity. Tam bych to nenazvala služby, protože nás vzdělávací program je taky financován jak ze sociálních služeb, tak z nadací, soukromých projektů,

nebo individuálních dárců, takže tam poskytujeme studentům i další možnosti zapojení do další aktivity. Většinou aktivity, které jim umožňují další rozvoj profesní i osobnostní.

K tím službám, dokázala byste říct i nějaké konkrétní služby/aktivity, co děláte s dětmi na podpoření vzdělávací dráhy?

Kamenem naší spolupráce je individuální spolupráce se studenty. Spolupracujeme s nějakými 70 studenty a každý student má svého klíčového pracovníka, pracovníci a ten s ním pracuje individuální formou. Nás osloví třeba student nebo žák ještě na druhem stupni ZŠ, s nějakým konkrétním problémem. Například chybějící znalost, nezvládá školu, připravuje se na školu a neví, jak se tam dostat, jak podat přihlášku, jak se připravit se na přijímací zkoušky. Tohle s nimi individuálně podle jejich potřeby řešíme a vlastně každý ten pracovník si se studentem stanovuje dlouhodobější cíl, který se týká vzdělávání a společně o něj usilují. Cíl může být třeba dostudovat školu, projít prvním ročníkem. V rámci té individuální spolupráce pak hledáme cesty a řešení. Máme externí doučovatele, kteří těm žákům pomáhají s přípravou. Běžně podporujeme žáky v podávání přihlášek, v nalezení vlastní cesty, toho, jak se chtějí profesně uplatnit.

Děláme tedy i karierní poradenství. Jakoby nejsme žádné specializované pracoviště na to, ale snažíme se skutečně podpořit potenciál žáků a studentů v tom, aby si nevybírali jenom to nejjednodušší studium, ale pokud mají nějaký sen nebo přání tak aby si ho mohli splnit. Snažíme se jim v tom pomoci a najít vhodné nástroje.

Častým problémem nebo situací, kterou řešíme je nedostatek finančních zdrojů na studium. Pomáháme jim to zařídit, třeba formou nějakých veřejně dostupných stipendií a disponujeme našim stipendijním fonde v menším rozsahu. Pokud nemají možnost studium financovat, pomáháme jim zařídit stipendium.

Na jaké oblasti ve vzdělávání se primárně zaměřujete?

Často přichází studenti z toho důvodu, že potřebují podpořit v chybějících znalostech, tedy doučování. Případně i mají nedostatečné finanční zdroje. To jsou nejčastější problémy nebo překážky, proč za námi přichází. My se pak snažíme k tomu studiu přistupovat komplexněji, a ne jenom tohle. Tomu odpovídají i ty naše aktivity. Můžeme buď reagovat ad hoc, protože oni dorazí a my s nimi budeme jenom dělat jenom doučování z jednoho předmětu, ale to mu neumožní, aby se to dítě ve vzdělávacím

procesu udrželo. Proto se s ním snažíme otevírat i další témata o celkovém fungování na té škole, o tom, jak funguje v kolektivu.

Řešíme rozvoj měkkých kompetencí, třeba komunikační nebo prezentační kompetence v rámci našich setkání.

Řešíme nějaké příležitosti, které se tykají dalšího volnočasového uplatnění, všeobecného kulturno – společenského přehledu, který je důležitý, zvládnutí maturit. Pak tomu odpovídají i naše další skupinové aktivity. Žáky zapojujeme do dalších aktivit, návštěvy divadel, kina, exkurze. Třeba workshopy na rozvoj měkkých dovedností. Několikrát ročně máme setkání studentů, kam zveme zajímavé hosty, kteří jim prezentují konkrétní téma nebo je jenom motivují svým příběhem. Využíváme i přístup kdy se studenti mohou od sebe učit a navzájem se motivovat a posilovat. Využíváme i možnosti dobrovolnictví nebo stáží u zaměstnavatelů nebo mentoring s nějakým člověkem z majoritní společnosti, který studenty provází studiem.

Jaké problémy klientu nejčastěji řešíte?

Překážky, nedostatečné znalosti, které se týkají studia, nedostatečná informovanost o procesu nástupu na střední školu a procesu při ukončení základní školy.

Co je potřeba k naplnění zakázky klienta?

Jeho aktivita, jeho aktivní přístup. Bez toho se neobejde žádná zakázka. Přemýšlím či je u nás oproti jiným sociálním službám něco jiného. Klient sem přijde a chce něco, dostudovat, takže nějaká jeho motivace, nebo chuť to řešit.

S kým spolupracujete na naplnění cíle? Spomínala jste firmy, externí doučovatele...

Určitě spolupracujeme se školami, před nástupem žáka na školu. Někdy i se středními školami, ale protože to je složitější, tak daleko méně než se základními školami.

Dále s rodiči nebo rodinami. Většinou v úvodu té spolupráce a pak v případě že je potřeba se studenty řešit nějaký komplexnější problém, tak je zapojujeme do spolupráce. A samozřejmě primárním klientem je pro nás ten student. Konzultujeme tu spolupráci i s ním. Nikdy nespolečně pracujeme za jeho zády.

Pak spolupracujeme i s nějakými dalšími organizacemi. Často spolupracujeme s jinými neziskovými organizacemi občas i zahraničními. Pro tu nástavbu, osobnosti rozvoj, rozvoj příležitosti, šanci na sebeuplatnění, spolupracujeme i s těmito dalšími subjekty.

Co si myslíte, že vašim klientům chybí ve formálním vzdělávání?

Je toho neuvěřitelná spousta. Tak asi ty školy, je to trochu lepší v tom, co se týká té inkluze, inkluzivní opatření. Pokud se jedná o segregované školy, tak samotným problémem je ta škola. Z výrazné většiny se domnívám na základě své zkušenosti, že většiny těch segregovaných škol by nemusela existovat, pokud by k tomu ten systém přistupoval jinak. Třeba v Brně jsou ty segregované vytvořeny na základě spádovosti a tam víme na příkladu ze zahraničí i z ČR, že se tá spádovost da překreslit, ale musí o to usilovat ta lokální politika, nebo někdo další. Tohle je ten velký problém, segregované vzdělávání, na který se nabalujeme další spousta barier nebo problému, které kvůli tomu vznikají. Ta výuka je pak méně kvalitní, neumožňuje studentům jednoduchý přestup do středoškolského vzdělávání. Na těch ch školách funguje i individualizovaný přístup k žákům. Na škole se ten přístup vytrácí a jednotlivci se ztrácejí v té mase studentu. Často pedagogové pak nemají ponětí, kdo to je, ten student pocházející ze sociální znevýhodněného prostředí. Že ty překážky, se kterými on se potýká, tak prostě jsou velice komplikované. Nemožnost domácí přípravy, tlak na jeho ekonomické zapojení v rodině, další faktory, které mu komplikují průchod studiem.

Jaké ještě faktory tam sehrávají roli?

Dále určitě je to právě vliv okolí, že člověk si vybere budoucí povolání, které neodpovídá jeho planu ale tlaku okolí. Pak je nespokojený a tu práci opouští. Třeba výchovné v té škole, vymeškané hodiny, třeba způsobené zdravotním stavem žáka. Nutnost zapojení v rodině, třeba výchovou sourozenců. To jsou nějaké další bariery. Oni si pak tu svou pozici musí nějak obhájit a nemají tu podporu, která třeba v majoritě je běžná. Třeba že středoškolák má podporu ve svém nejbližším okolí, rodině. Třeba psychickou nebo materiální nebo jakoukoli.

Proč vás vaší klienti vyhledávají?

Kvůli doučování, prospěchu. Kvůli pomoci se zajištěním financí na studium. Náklady na studium v prvním ročníku jsou v řadu několika tisíců. To je velice komplikované pro ne zajištění.

Vy jste zmiňovala i tu menší podporu ze strany rodiny? Ti věci, které by normálně žák nedostává, tak vyhledává u vás?

Ano, dalo by se to takhle říct.

Do jakých oblastí života klienta zasahujete kromě vzdělávání?

Primárně se jedná o vzdělávání. A samozřejmě, aby se člověk mohl dobře vzdělávat a směřovat k své vysněné, budoucí profesi, s tím souvisí nějaký osobnostní rozvoj. Schopnost se prosadit, realizovat v životě. To jsou všechno měkké dovednosti, které primárně nesouvisí se studium. Nabízíme studentům možnosti, aby na sobě pracovali po všech stránkách a aby si mohli vyzkoušet všechny příležitosti a aby se mohli zapojit i nad rámec studia a aby se mohli i nějakým způsobem angažovat a být plnohodnotnou součástí společnosti a aby se tak i cítili.

Kde vidíte hlavní přínos vaší spolupráce s klienty?

Je pro nás důležitý každý, i malý sen klienta. Není pro nás zásadní, s jakým přáním, kdo k nám přichází. Pokud někdo chce studovat třeba uměleckou školu, tak ho rádi podpoříme. Kdo chce vystudovat za truhláře, nebo být třeba vedoucím firmy, tak nic pro nás není malý cíl, a budeme ty studenty podporovat a pokud mají nějakou vnitřní sílu, tak ten náš program jim umožní se rozvinout a uskutečnit radu věcí a najít vlastní cestu a nějak se zapojit do dění ve svém nejbližším okolí ale i širší společnosti a pak se lepe cítit. To podle mě souvisí s tím, že se pak člověk snaze uplatní. Ale ty naše výsledky tomu taky odpovídají. Třeba 7 z 8 maturantů, které máme odmaturuje na první nebo druhý pokus. 80 procent studentů postoupí do dalšího ročníků. Zvyšuje se nám podíl studentu maturitních oborů. Aktuálně máme 75 procent studentu maturitních oborů. Co jim poskytne daleko širší možnosti profesního uplatnění.

Jak hodnotíte spolupráci se školami?

Školy jsou samozřejmě velice přetížené. V tech posledních téměř dvou letech, kdy probíhala distanční výuka se ty kontakty dost omezili. Do budoucna je plánujeme znova rozšířit. Celkově máme pozitivní zkušenosti ze spolupráce. Méně se nám daří třeba spolupracovat s těmi středními školami, které mají jiný systém fungování než základní školy. Větší problém, než spoluprací se školami vidím v tom, že tam není žádná návaznost nebo provázanost mezi základními a středními školami. Ze chyby komunikace mezi nimi. Myslím, že to tohle by mělo fungovat více. zřizuje město a zřizuje kraj a komunikace mezi nimi je minimální. I nějaké strategické dokumenty věnující se vzdělávání jsou oddělené podle stupňů vzdělávání a neexistují žádné podpůrné programy pro žáky a studenty ze sociálně vyloučených lokalit, které by jim umožnili plynule přestup mezi devátou třídou a prvním ročníkem. To je ten nejcitlivější bod, nejkritičtější místo, kde většině dětí svou studijní dráhu končí. A tady vlastně neexistují žádné podpůrné programy, a to se snažíme zajišťovat my, ale my máme dosah na tech 70 studentu ročně. A jenom část z nich jsou studenty těchto dvou ročníků. Tohle vnímám jako zásadní problém. Tohle ale nemůžeme vy jenom my a ani, ale město a kraj v tom musí vidět nějakou prioritu a potenciál, že kdy dobře připraví strategii podpory, že se jim to vrátí ekonomicky i sociálně. Pokud tu stále budeme mít mladé lidi jenom ze základním vzděláním, to bude problém.

Vy hodnotíte tu spolupráci tedy dobře?

Ano.

Jakou formu komunikaci se školami využíváte?

Jak osobní, že se snažíme hodně s těmi školami realizovat nějaké společné programy nebo workshopy na školách. S těmi je to spíš individuální komunikace.

Se kterými pracovníky ve školách spolupracujete?

Je to různé. Od výchovných poradců, školních psychologů. Spíše s pracovníky, kteří komunikují s žáky, který mají třeba výchovné problémy, nebo potřebují inkluzivní opatření.

Co by šlo v oblasti spolupráce se školami zlepšit?

Vždycky je co zlepšovat. Mě napadá, že školy by se mohli víc zajímat o ty žáky, o jejich kontext. V tom jim můžeme pomoci my. Pomoci jim nahlédnout do toho, jak ti mladí lidé fungují, jaké mají specifika nebo potřeby. Takže možná nějaký větší zájem z jejich strany. Z mého pohledu není tak klíčové měnit něco ve spolupráci s námi jako neziskovou organizací. My jsme samozřejmě za každou spolupráci rádi. Pro nás je důležitější, že funguje nějak ten systém péče a přístupu k tomu žákovi nebo studentovi. To je pro nás klíčové. Ta spolupráce je jenom nástroj, aby tohle fungovalo. Jsme rádi, když nás školy oslovují, ale zásadní je, aby fungoval ten individuálnější přístup k těm žákům a aby se využívalo těch možností, které tu jsou v rámci možnosti opatření inkluze, nebo možnosti, které nabízí neziskové organizace.